

Cynigion Gwella Adroddiadau Archwilwyr Allanol

Allwedd i'r casgliadau –

1. **Gwaith paratoadol** – cynnal trafodaethau er mwyn penderfynu sut i ymateb i'r argymhellion a chynllunio os/sut i'w gweithredu.
2. **Ar waith** – cytundeb neu gynllun gweithredu yn ei le er mwyn ymateb i'r argymhellion a gwaith wedi dechrau.
3. **Wedi ei gwblhau – gwaith parhaus** - cynllun gweithredu i ymateb i'r argymhellion yn cael ei wireddu ond gellir dadlau na wnaiff y gwaith o gyflawni'r argymhellion byth orffen am ei fod yn waith parhaus.
4. **Wedi ei gwblhau - argymhellion wedi eu gwireddu.**

RHAN 1 – Adroddiadau lleol neu ranbarthol sy'n asesu gwaith Cyngor Gwynedd

1. Cyngor Gwynedd - System Gwybodaeth Adnoddau Dynol

Adroddiad lleol i Wynedd gyhoeddwyd Tachwedd 2018

[Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru](#)

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad –

- (i) Sefydlu rhaglen gwireddu buddion ffurfiol er mwyn gallu gwerthuso nodau'r prosiect datblygu yn briodol.

1. Adolygu opsiynau technoleg o fewn y prosiect:

- (i) Gwella mynediad i alluogi mwy o staff (er enghraifft y rhai sydd wedi'u lleoli'n anghysbell) i ymgysylltu â'r system.

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion

Mae'r Bwrdd Prosiect yn cadw golwg ar fuddion y prosiect er mwyn asesu os yw'r datrysiad yn cynnig gwerth am arian i'r Cyngor. Fodd bynnag, mae'r rhaglen ar gyfer cyflwyno'r modiwlau TG wedi llithro yn sylweddol yn sgil diffyg argaeledd adnoddau datblygol y Gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth. O ganlyniad, mae'r Bwrdd wedi blaenoriaethu gwaith yn ymwneud â'r meysydd Recriwtio a Phenodi a hefyd Absenoldebau Salwch. Disgwylir i'r rhain gael eu cyflwyno yn ddiweddarach yn 2023 ond mae hynny'n gwbl ddibynol ar argaeledd yr adnoddau angenrheidiol.

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella

Oherwydd ardrawiad y pandemig, ni fu'n bosib cwblhau gwaith pellach o ran canfod lefelau sgiliau TG y gweithlu sydd wedi eu lleoli mewn mannau anghysbell. Mae'r gwaith yma bellach yn dod o dan oruchwyliaeth y Bwrdd Trawsnewid Digidol ac mae wedi ei gynnwys fel prosiect o fewn y Strategaeth Ddigidol Drafft (sy'n debygol o gael ei gyflwyno i'r Cabinet ar gyfer ei fabwysiadu ym mis Tachwedd).

Casgliad

Ar waith.

Amserlen

Rydym yn rhagweld y bydd y rhaglen waith i ymateb i'r argymhellion wedi ei gyflawni erbyn diwedd Mawrth, 2024.

2. Y defnydd o ddata gan Lywodraeth Leol: Cyngor Gwynedd

Adroddiad lleol i Wynedd gan Archwilio Cymru gyhoeddwyd Ionawr 2019

[Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru](#)

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad –

Mae angen i'r Awdurdod ddatblygu dull mwy unedig a chorfforaethol o ddefnyddio data. Felly, mae newid mewn diwylliant ac arweinyddiaeth gryfach mewn perthynas â data yn hanfodol yng Ngwynedd, a bydd yn cefnogi'r gwaith o greu amgylchedd sy'n trin data fel adnodd allweddol. Bydd hyn yn helpu i ymestyn manteision gwneud penderfyniadau dan arweiniad data i bob maes gwasanaeth, yn ogystal â helpu i wella tryloywder a democratiaeth.

Bydd diweddarau'r protocolau rhannu data a darparu sesiynau hyfforddi diweddarau, sy'n canolbwyntio ar yr hyn y gall pobl ei wneud yn hytrach na'r hyn na allant ei wneud, yn helpu i sicrhau y bydd rheolwyr y gwasanaeth yn gwybod yr hyn y gallant ei rannu ac ar ba adegau y gallant wneud hynny, ac, felly, yn helpu i osgoi unrhyw achos o ochel rhag risgiau diangen ac anghymesur mewn perthynas â rhannu data.

Dylai'r Awdurdod adeiladu ar y gwaith a wneir gan ei uned ymchwil a dadansoddeg er mwyn adolygu ystod ac ansawdd yr wybodaeth sy'n ofynnol gan benderfynwyr, ynghyd â'r fformat ar gyfer cyflwyno'r wybodaeth honno. Bydd hyn yn galluogi'r Awdurdod i bennu safonau o ran adrodd ar ddata er mwyn sicrhau bod y data a gyflwynir i'r uwch-swyddog a'r Aelodau Etholedig yn hygyrch, yn hawdd eu deall, ac yn cefnogi'r penderfynwyr i gyflawni eu cyfrifoldebau mewn modd sydd mor effeithiol â phosibl.

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion

Cafodd yr adroddiad a'r argymhellion gwella eu trafod yn y Panel Gweithredol Llywodraethu Gwybodaeth, a'r mater wedi'i gynnwys yng Nghofrestr Risg y Cyngor (Ifelel Llywodraethu): "Methu uchafu potensial gwybodaeth wrth gefnogi busnes y Cyngor a methu bodloni gofynion statudol". Ymhellach ac fel rhan o'r Rhaglen Trawsnewid Digidol y Cyngor, mae Is Grwp Data wedi ei sefydlu er mwyn mynd i'r afael a'r maes yma gyda cynrychiolaeth o pob adran yn cyfrannu at raglen waith uchelgeisiol i wella'r defnydd o data. Mae'r Is Grŵp erbyn hyn wedi adnabod y meysydd blaenoriaeth ac yn datblygu cynllun gweithredu manwl.

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella

Cafodd Cynllun Gwybodaeth y Cyngor 2021-26 ei fabwysiadu gan y Cabinet fis Ionawr 2021. Mae hwn, a'r cynllun gweithredu cysylltiedig, yn gosod allan cyfeiriad y Cyngor ym maes gwybodaeth dros y blynyddoedd nesaf gan gynnwys y materion a nodwyd yn yr

adroddiad. Yn ychwanegol, mae Bwrdd Trawsnewid Digidol y Cyngor yn datblygu Strategaeth Digidol newydd fydd hefyd yn sicrhau bod data a pwysigrwydd data yn ganolig i holl ddatblygiadau digidol y Cyngor.

Casgliad

Ar waith.

Amserlen

Bydd cynllun gweithredu manwl yn ffurfio rhan o Strategaeth Digidol y Cyngor 2023 – 2028 ond bydd cerrig milltir penodol mewn lle ar gyfer pob blwyddyn gyllidol o fewn y cyfnod hynny.

3. Comisiynu Lleoliadau mewn Cartrefi Gofal i Bobl Hŷn – Cynghorau Gogledd Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr

Adroddiad rhanbarthol sy'n canolbwyntio ar waith awdurdodau'r gogledd yn y maes comisiynu cartrefi gofal gyhoeddwyd 16 Rhagfyr 2021 - [Comisiynu Cartrefi Gofal ar gyfer Pobl Hŷn | Audit Wales \(archwilio.cymru\)](#)

Mae'r adroddiad hwn yn nodi canfyddiadau adolygiad yr Archwilydd Cyffredinol o drefniadau ar gyfer comisiynu lleoliadau mewn cartrefi gofal ledled Gogledd Cymru. Fe wnaed y gwaith fel rhan o'n rhaglen statudol o waith archwilio lleol ym mhob un o'r awdurdodau lleol yng Ngogledd Cymru ac ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr.

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad (neu argymhellion fel ddefnyddir yn yr adroddiad)

1. Mae angen i gynghorau Gogledd Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr sicrhau defnydd cyson o gytundebau cyn lleoli ledled y rhanbarth.
2. Gall y dull presennol o gomisiynu lleoliadau mewn cartrefi gofal achosi tensiynau rhwng partneriaid ac arwain at werth gwael a phrofiad gwael i'r defnyddiwr gwasanaeth. Mae angen i gynghorau Gogledd Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr gydweithio i adolygu trefniadau lleol ar gyfer comisiynu lleoliadau mewn cartrefi gofal i ddileu effeithiau andwyol y gellir eu hosgoi ar ddefnyddwyr gwasanaethau, ac ar ei gilydd.
3. Mae atebolrwydd yn un o gonglfeini prosesau penderfynu yn y sector cyhoeddus. Mae angen i drefniadau llywodraethu graffu ar benderfyniadau a dwyn penderfynwyr i gyfrif. Mae angen i gynghorau Gogledd Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr gryfhau eu trefniadau llywodraethu wrth weithio mewn partneriaeth i sicrhau atebolrwydd priodol a chraffu effeithiol.
4. Mae angen i gynghorau Gogledd Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr fynd ati, trwy'r Bwrdd Comisiynu Rhanbarthol, i ddatblygu strategaeth comisiynu lleoliadau mewn cartrefi gofal y cytunwyd arni yn rhanbarthol, ac wedyn, datblygu cynllun cyflawni cysylltiedig.

5. Mae angen i gynghorau Gogledd Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr adolygu eu trefniadau comisiynu ar gyfer lleoliadau mewn cartrefi gofal i sicrhau eu bod yn cyflawni eu cyfrifoldebau statudol mewn perthynas â'r Gymraeg, a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion

Fe gyflwynwyd adroddiad i gabinet y Cyngor ym Mehefin 2022, a penderfynodd y cabinet i gymeradwyo ffioedd uwch na'r rhanbarth ar gyfer 2022/23 ar gyfer gwllâu dementia a nyrsio yn benodol, hyn er mwyn ymateb i'r farchnad a'r diffyg gwllâu dementia a nyrsio yng Ngwynedd. Ar gyfer 2023/24, cytunodd Gwynedd ar y ffioedd rhanbarthol ar gyfer gofal preswyl, ond mae Gwynedd yn parhau i dalu ffioedd safonol uwch na'r rhanbarth ar gyfer gwllâu dementia a nyrsio. Rydym yn parhau i fod yn aelodau o'r grŵp ffioedd rhanbarthol, ond mae ffioedd preswyl a nyrsio yn parhau i fod yn fater o bryder ar draws y Gogledd, ond yn genedlaethol hefyd, gyda sawl darparwr yn hawlio ffioedd sylweddol uwch na'r ffioedd safonol.

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella

Mae'r grŵp ffioedd rhanbarthol wedi argymhell ffioedd preswyl a nyrsio ar gyfer 2023/24. Mae Gwynedd wedi derbyn argymhelliad y grŵp o ran lleoliadau preswyl, ond wedi cysidro yr argymhelliad ochr yn ochr ag ystyriaethau lleol, e.e. y diffyg gwllâu nyrsio yng Ngwynedd, ac wedi penderfynu cadw ffioedd uwch yng Ngwynedd ar gyfer lleoliadau dementia a nyrsio arbenigol. Mae gwahaniaethau (e.e. daearyddol) ar draws y Gogledd yn gwneud cysoni ffioedd/gweithdrefnau yn anodd.

Yn unol a'r argymhelliad, mae'r cytundeb cyn lleoli wedi ei safoni ar draws y rhanbarth, ac wedi ei gyrru allan i Ddarparwyr ar draws y Gogledd. Nid yw'r darparwyr wedi arwyddo'r gytundeb eto, ac mae cyfarfodydd wedi eu trefnu i drafod ac ymateb i gwestiynau.

Mae cydweithio gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a chartrefi gofal preifat yn parhau yn flaenoriaeth, ond mae'r diffyg gwllâu nyrsio a'r ffioedd uchel mae'r darparwyr nyrsio yn eu codi yn her. Dim ond 4 cartref sydd yn cynnig gwasanaeth Nyrsio EMI yng Ngwynedd, ac mae 3 o'r rheini yn codi ffioedd sylweddol uwch na'r ffioedd safonol y gall y Cyngor ei ariannu. Mae Gwynedd yn ymateb i hyn drwy ddatblygu gwllâu nyrsio ar y cyd gyda BCUHB, yn unol a strategaeth Llywodraeth Cymru i '*Ailgydbwyso Iechyd a Gofal Cymdeithasol yng Nghymru*'.

Casgliad

Wedi ei gwblhau – gwaith parhaus

Amserlen

Mi fydd y gwaith yn barhaus, ac mi fydd comisiynu lleoliadau preswyl a nyrsio yn parhau i fod yn fater fydd yn derbyn sylw am flynyddoedd i ddod, nes bydd newid cenedlaethol i wasanaethau gofal.

4. Cyngor Gwynedd – Adolygiad o Reoli Perfformiad

Adroddiad lleol i Wynedd gan Archwilio Cymru gyhoeddwyd yn Chwefror 2022

[Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru](#)

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad –

Awgrym 1

Mae'n rhaid i'r Cyngor sicrhau bod ganddo ystod o fesurau defnyddiol ar gyfer yr holl adrannau a swyddogaethau. Mae angen iddo roi sylw arbennig i'r canlynol:

- sicrhau bod yr holl wasanaethau, yn nodi mesurau perfformiad priodol wedi'u saernïo'n dda (SMART) sy'n adlewyrchu pwrpas y gwasanaeth;
- gwneud pwrpas y gwasanaeth a nodwyd mewn cyfarfodydd herio perfformiad yn gydnaws â'r pwrpas yn y cynlluniau gwasanaeth adrannol yng Nghynllun y Cyngor;
- ymgorffori gwybodaeth uchelgais/safon gwasanaeth/darged a thueddiadau i roi darlun clir i'r Cyngor o uchelgais y Cyngor a'i gynnydd tuag at ei gyflawni; a
- sicrhau bod trefniadau rheoli perfformiad yn ddigon ystywyth i ymateb i heriau newydd a wynebir gan wasanaethau, fel y problemau gweithlu sylweddol presennol a wynebir gan rai gwasanaethau, drwy weithredu mesurau penodol.

Awgrym 2

Mae angen i'r Cyngor wella ei adroddiadau perfformiad er mwyn cynorthwyo eglurdeb drwy:

- ehangu'r defnydd o offer gweledol fel codau lliw i alluogi'r darllenydd i ganolbwyntio'n gyflym ar y materion allweddol drwy dynnu sylw at feysydd lle mae perfformiad ar y trywydd iawn neu'n peri pryder;
- sicrhau bod adroddiadau'n gytbwys ac yn rhoi darlun cyflawn, gonest a chytbwys o'r modd y mae'r Cyngor yn perfformio sy'n amlygu lle mae angen gwella er mwyn sicrhau canlyniadau diriaethol;
- sicrhau bod dangosfwrdd (neu atodiad mesurau) cyfredol yn cael ei gynhyrchu gan bob gwasanaeth a'i gyflwyno ym mhob cyfarfod rheoli perfformiad;
- cyhoeddi adroddiad perfformiad/cerdyn sgorio corfforaethol sy'n adrodd ar bob mesur allweddol mewn un ddogfen hygyrch.

Awgrym 3

Mae angen i'r Cyngor wella'r broses o integreiddio wybodaeth perfformiad ac ariannol drwy:

- ddefnyddio'r galw gwirioneddol am wasanaethau yn hytrach na demograffeg fel y sylfaen ar gyfer gosod cyllidebau sydd yn ymateb i alw;
- cyfleu patrwm y galw gwirioneddol o'i gymharu â thymbygiaethau cynllunio a ddefnyddir i osod y gyllideb sy'n galluogi gwell dealltwriaeth o'r pwysau adnoddau presennol ar wasanaethau;
- cyfuno gwybodaeth am berfformiad â gwybodaeth ariannol i gyflwyno darlun cyfannol ac unedig o sefyllfa adnoddau gwasanaethau;
- cyfuno gwybodaeth perfformiad ac ariannol i rhoi sicrwydd y gellir gwireddu cynlluniau arbedion a gyflwynir dros y tymor canolig;
- sicrhau ei hun bod cyllidebau sy'n cael eu harwain gan alw yn cael eu gosod ar lefel sy'n ddigonol i roi adnoddau i'r galw presennol a wynebir gan wasanaethau; a

- phan fydd y Cyngor yn sicr bod y cyllidebau ar gyfer gwasanaethau allweddol sy'n cael eu harwain gan alw yn cael eu gosod ar y lefel gywir, datblygu offer fel cyllid dros dro i gydnabod ac ymdopi â chynnydd yn y galw mewn cyllidebau cyfnewidiol.

Awgrym 4

Dylai'r Cyngor gryfhau ei drefniadau rheoli perfformiad drwy wneud y canlynol:

- cyfathrebu'n rheolaidd y newidiadau yn y fframwaith rheoli perfformiad gyda swyddogion ac aelodau'r Cyngor ;
- sicrhau bod swyddogion ac aelodau'r Cyngor yn cael cymorth a hyfforddiant priodol fel y gallent gyflawni eu priod swyddogaethau'n effeithiol;
- adolygu'r trefniadau cefnogi ar gyfer y fframwaith rheoli perfformiad;
- sicrhau bod yr holl adrannau'n ymgorffori'n effeithiol y defnydd o'r gofrestr risg yn y cylch rheoli perfformiad;
- ymgorffori dull "Un Gwynedd" a fydd yn agor sianeli deialog i alluogi dysgu corfforaethol a dileu yn gyflym achosion lle mae galw yn sgil methiant mewn un adran yn cynyddu'r galw am wasanaethau mewn un arall;
- ymgysylltu â defnyddwyr gwasanaethau a rhanddeiliaid i ddeall gwir achos perfformiad gwael ac ymddygiad anfwriadol; a
- chyflwyno cerrig milltir a nodi perchnogion prosiectau i dracio cynnydd a sicrhau atebolrwydd am gyflawni prosiectau sy'n ymestyn dros sawl blwyddyn.

Awgrym 5

Mae angen i'r Cyngor ymgorffori ystyriaeth o egwyddor datblygu cynaliadwy Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn nhrefniadau cynllunio adrannau, rheoli ac adolygu perfformiad ar draws holl wasanaethau'r Cyngor.

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion

Adroddiad a'r argymhellion wedi eu hystyried fel rhan o'r adolygiad o'r trefniadau herio perfformiad corfforaethol a gafodd ei arwain gan y Prif Weithredwr ar ddiwedd 2021/22. Cyflwynwyd yr argymhellion terfynol ar gyfer y drefn herio perfformiad newydd (sy'n ymgorffori mwyafrif yr argymhellion yn yr astudiaeth hon) yn ystod mis Chwefror 2022.

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella

Mae'r drefn herio perfformiad newydd wedi ei gweithredu ers y cylch cyntaf o gyfarfodydd herio perfformiad yn 2022/23. Yn ogystal, paratowyd canllawiau ar y drefn newydd ar gyfer yr Adrannau, Aelodau Cabinet a'r Aelodau Craffu ar ddechrau 2022/23 gan eu diweddarau ar gyfer 2023/24. Cynhaliwyd cyfres o sesiynau i godi ymwybyddiaeth o'r trefniadau newydd gan ddarparu cyfle i ofyn cwestiynau a chyflwyno sylwadau ar gyfer cynrychiolwyr Adrannau ac i Aelodau Cabinet yn ystod mis Mai/Mehefin 2022. Gyda'r trefniadau newydd wedi cael blwyddyn i wreiddio erbyn hyn, mae bwriad i gynnal adolygiad ysgafn dros y misoedd nesaf gan wneud unrhyw addasiadau pellach os oes angen.

Casgliad

Ar waith

Amserlen

Rydym yn rhagweld y bydd y camau gweithredu er mwyn ateb i'r argymhellion wedi eu cwblhau erbyn diwedd 2023.

5. Llamu Ymlaen – Cyngor Gwynedd

Adroddiad Archwilio Cymru. Mehefin 2022

[Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru](#)

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad –

Gweledigaeth, strategaethau, cynlluniau cyflawni a'r egwyddor datblygu cynaliadwy

Argymhelliad 1

Mae angen i'r Cyngor wneud yr egwyddor datblygu cynaliadwy'n ganolog i'w ystyriaethau, gan adeiladu ar y profiad o'r pandemig, wrth iddo:

- ddatblygu gweledigaeth y Cyngor ar gyfer trefn a maint ei asedau tir ac adeiladau a'i weithlu yn y tymor byr, canolig a hir;
- datblygu strategaethau ar gyfer asedau a'r gweithlu; a
- datblygu cynlluniau cyflawni wedi'u costio

Data a Meincnodi

Argymhelliad 2

Datblygu'r defnydd o ddata a meincnodi i lywio prosesau cynllunio, pennu'r gyllideb a mesur llwyddiant tymor hwy ei fentrau ar gyfer asedau a'r gweithlu.

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion

Cafodd adroddiad yn cynnwys 'Ymateb y Rheolwyr' ei gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym mis Tachwedd 2022 sy'n amlinellu sut y bwriedir ymateb i'r argymhellion.

Gweledigaeth, strategaethau, cynlluniau cyflawni a'r egwyddor datblygu cynaliadwy

Bydd yr egwyddor o ddatblygu'n gynaliadwy yn ganolog i'r holl ystyriaethau yng nghydestun diweddarau ac adolygu'r cynlluniau a'r strategaethau isod:

1. Adolygiad diweddaraf o'r Strategaeth Asedau Mae'r Strategaeth Asedau Gorfforaethol, sy'n cael ei arwain yn gorfforaethol, yn gosod yr arweiniad i'r Cynllun Rheoli Asedau Eiddo. Bydd ein gallu i lunio Cynllun Rheoli Asedau Eiddo yn ddibynnol ar sicrhau bod y Strategaeth Asedau Corfforaethol yn ei le.
2. Cynllun Asedau Tir ac Eiddo i'w gynnwys fel blaenoriaeth gwella corfforaethol arfaethedig yn y Cynllun Cyngor Pum Mlynedd nesaf Mae'r Cynllun Asedau Eiddo wedi'i gynnwys fel blaenoriaeth wella yng Nghynllun y Cyngor 2023-28. Nid yw 'tir' yn rhan o'r teitl fodd bynnag.
3. Cynllun Ffordd Gwynedd 2023-2028 (sef Cynllun Datblygu'r Sefydliad corfforaethol) wedi ei fabwysiadu gan y Cabinet ar y 7fed o Fawrth.
4. Cynllun Gweithio i'r Dyfodol y Cyngor i'w lunio yn dilyn cyfnod treialu gweithio hybrid (sydd yn dod i ben ddiwedd Rhagfyr 2022) Bydd adroddiad yn mynd i'r Cabinet fis Medi i dderbyn penderfyniad am y ffordd newydd o weithio, a bid am arian o'r Cynllun Rheoli Asedau Corfforaethol wedi ei gyflwyno i weithredu'r newidiadau sy'n deillio o'r adroddiad hwnnw.

Data a Meincnodi

Mae'r Bwrdd Trawsnewid Digidol wedi'i sefydlu er mwyn arwain ar lunio Strategaeth Digidol y Cyngor am y pum mlynedd nesaf. Mae 5 pennawd wedi ei sefydlu o fewn y strategaeth gyda golwg i'r cynllun gael ei fabwysiadu gan y Cabinet ym mis Tachwedd:

- Gwybodaeth a Data
- Gweinyddiaeth a Systemau Busnes
- Cyswllt Cwsmer
- Gweithlu
- Gwydnwch

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella

Gweledigaeth, strategaethau, cynlluniau cyflawni a'r egwyddor datblygu cynaliadwy

Fel rhan o Gynllun y Cyngor ar gyfer 2023-28, byddwn yn mabwysiadu Cynllun Rheoli Asedau Eiddo o'r newydd. Bydd y Cynllun Gweithio i'r Dyfodol yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet ar gyfer ei fabwysiadu ar y 19eg o Fedi. Mae 'Mabwysiadu Cynllun Rheoli Asedau Eiddo newydd' wedi'i gynnwys fel blaenoriaeth yng Nghynllun y Cyngor 2023-28. Bydd ein gallu i fynd ati i lunio Cynllun Rheoli Asedau Eiddo yn ddibynnol ar sicrhau fod Strategaeth Asedau Corfforaethol a Cynllun Strategol Rheoli Asedau mewn lle.

Data a Meincnodi

Mae'r Is-Grŵp Data yn cael ei arwain gan y Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol ac eisoes wedi sefydlu ei amcanion, sef;

- Sicrhau bod y Cyngor yn glir o'i anghenion gwybodaeth fel bod y data a gesglir yn bwrpasol i anghenion y Cyngor a'r trigolion yr ydym yn eu gwasanaethu
- Sicrhau bod y Cyngor yn defnyddio'r data sydd ganddo i; -
  - Gwerthuso a mesur effaith ymyraethau
  - Gwneud penderfyniadau da ar sail tystiolaeth
  - Gwella perfformiad gwasanaethau ar gyfer trigolion Gwynedd
  - Gwella effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd ein gwasanaethau
- Cryfhau y cyswllt gyda'r byd ehangach er mwyn galluogi'r Cyngor i gyfrannu at ddatblygiadau cenedlaethol a rhanbarthol mewn ffordd effeithiol
- Sicrhau bod gweithlu'r Cyngor yn hyderus wrth ymdrin a data ac yn gallu ei gasglu, ei ddehongli a'i rannu mewn ffurf cyson a chywir. Hyn i gynnwys bod data yn cael ei weld fel adnodd sefydliadol yn hytrach na chofnod hanesyddol
- Arfogi'r Cyngor gyda'r gallu i ddal data mewn ffordd diogel a chynaliadwy. Hyn i gynnwys hwyluso'r gallu i wasanaethau a trigolion gael gwybodaeth ar alw.

Casgliad

Ar waith

Amserlen

Yn cael ei datblygu ar hyn o bryd.

6. Adroddiad Arolygu: Arolygiad Gwerthuso Perfformiad ar Cyngor Gwynedd

Adroddiad lleol i Wynedd gan Arolygiaeth Gofal Cymru a gynhaliwyd fis Medi 2022.
[Dolen i'r adroddiad ar wefan Arolygiaeth Gofal Cymru](#)

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad -

Ceir nifer o gynigion ar gyfer gwella o fewn yr adroddiad o dan y penawdau canlynol:

Pobl – llais a dewis

Atal

Llesiant

Partneriaethau

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion

Mae ystyriaeth lawn wedi ei roi i'r holl argymhellion a dderbyniwyd yn yr adroddiad ac maent yn hollbwysig i sicrhau ein bod yn cwrdd â'n dyletswyddau gofal a llesiant tuag at trigolion Gwynedd gan ddarparu gwasanaethau o'r safon gorau bosib. Rydym yn cynnal adolygiadau rheolaidd fel tîm rheoli'r gwasanaeth er mwyn edrych ar gynnydd yn erbyn y gwaith ac yn paratoi diweddariad cynnydd i'w drafod yn chwe misol gydag AGC. Rydym hefyd wedi ymgorffori nifer o'r argymhellion i flaenoriaethau gwella'r adran ac yng Nghynllun Cyngor Gwynedd 2023-28 ac mae nifer o'r themâu sy'n ymddangos hefyd yn derbyn sylw fel rhan o'r gofrestr risg gorfforaethol.

Cynnydd yn erbyn yr Hysbysiad(au) Gweithredu â Blaenoriaeth

Ar y cyfan, rydym yn gwneud cynnydd cadarnhaol ar y Rhaglen Gofal Cartref gyda data'n perfformiad dros y misoedd diwethaf yn dangos lleihad yn y nifer o oriau gofal cartref na allwn ei ddiwallu. Mae nifer o ddatblygiadau gan y darparwyr gofal sydd i'w canmol a sydd wedi cyfrannu at y cynnydd ond wedi dweud hynny, mae rhaid cydnabod bod problemau yn parhau i godi mewn rhai ardaloedd sydd wedi effeithio ar nifer yr oriau na allwn eu diwallu, ac mae'r ardaloedd penodol yma yn derbyn sylw. Mae nifer o'r cynlluniau eraill i leihau pwysau ar y gwasanaeth gofal cartref yn heriol gan eu bod yn gofyn am adnodd ychwanegol therapyddion galwedigaethol a gweithwyr cymdeithasol ond bydd gwaith yn digwydd i flaenoriaethu adolygu pecynnau 2 ofalydd.

Rydym wedi datblygu trefn newydd o reoli baich gwaith i geisio mynd i'r afael â'n diffyg gallu i adolygu pecynnau gofal o fewn amserlenni statudol a buom hefyd yn ymestyn cytundebau gwaith rhai unigolion am chwe mis pellach er mwyn cynorthwyo â'r gwaith adolygu. Fodd bynnag, mae cyllideb i barhau gyda hyn yn heriol. Yn yr un modd, mae gallu'r adran i gryfhau ein systemau sicrhau ansawdd gofal yn heriol tu hwnt ac mae newidiadau i staffio'r gwasanaeth wedi ansefydlogi pethau ymhellach am gyfnod. Rydym yn parhau i adolygu'r sefyllfa.

Rydym yn gweld cynnydd mewn perthynas â chydweithio gyda'r Bwrdd Iechyd o safbwynt y gwaith datblygu gofal cartref a threfniadau rhyddhau o'r ysbyty ac mae hyn yn parhau'n flaenoriaeth. Mae'r Cyngor wedi ail afael mewn trafodaethau gyda'r Bwrdd Iechyd o dan arweiniad y cyfarwyddwr corfforaethol, i ail edrych ar gyd leoli timau integredig mewn ardaloedd o'r Sîr.

Mewn perthynas â Gofalwyr Di-Dâl, rydym wrthi'n adolygu'r polisi perthnasol, yn ceisio adnabod y math o gefnogaeth mae gofalwyr yn ei dderbyn a sut mae hynny'n cael ei gofnodi, ac yn ymgysylltu gyda nifer o fudd-ddeiliaid er mwyn llunio Cynllun Gofalwyr Di-Dâl cynhwysfawr. Mae gwaith hefyd yn parhau i adolygu ein trefniadau taliadau uniongyrchol, gyda bwrdd prosiect penodol yn edrych ar drawsffurfio y gwasanaeth, a disgwylir gweithredu ar drefn newydd taliadau uniongyrchol erbyn yr Hydref eleni.

O safbwynt ein cynllun gweithlu rydym bellach wedi gweithredu ar ganlyniadau ail arfarnu swyddi'r gweithlu gofal. Mae rhaglen waith hefyd mewn lle ar gyfer Grŵp Gorchwyl a Gorffen Cyflogau Proffesiynol Gwasanaethau Cymdeithasol; gyda gwaith wedi dechrau i edrych ar broffil oedrannau staff o fewn wahanol wasanaethau er mwyn ceisio adnabod manau o bryder o ran gweithlu digonol i'r dyfodol. Yn ogystal, rydym yn adolygu swydd ddisgrifiadau Ymarferwyr Gwaith Cymdeithasol er mwyn cefnogi mwy ar waith Therapyddion Galwedigaethol.

Yn dilyn argymhellion AGC mewn perthynas â'n trefniadau goruchwyllo a'n trefniadau diogelu mae rhaglenni hyfforddiant yn mynd rhagddynt ar faterion amrywiol gan gynnwys goruchwyliaeth staff adlewyrchol, sgysiau cydweithredol, eiriolaeth ac asesiadau galluedd meddyliol.

Mae'r adran wedi rhoi Rheolwr Cysylltiadau Cyhoeddus a Chyfathrebu adrannol mewn lle i arwain ar ddatblygu strategaeth cyfathrebu ac ymgysylltu ac mae hwn yn brosiect blaenoriaeth gwella yng Nghynllun y Cyngor. Rydym eisoes wedi bod yn gweithio ar wella tudalennau gwefan ein gwasanaethau a bydd fersiwn newydd yn mynd yn fyw mis Medi 2023. Nesaf, byddwn yn mapio'r holl weithgaredd cyfathrebu ac ymgysylltu sydd ar y gweill, yn adnabod y bylchau ac yn edrych ar ein cyfathrebu mewnol yn ogystal. Bydd y gwaith mapio ac adnabod bylchau yma er mwyn gweithredu wedi ei wneud erbyn Mawrth 2024.

Casgliad:

Ar waith.

Amserlen:

Mae amserlen wahanol ar gyfer wahanol elfennau o'r gwaith, ac mae'r amserlenni wedi eu nodi uchod lle'n berthnasol. Erbyn diwedd y flwyddyn ariannol 2023-24 ym mis Mawrth 2024, disgwylir y bydd y gwaith o ymateb i'r argymhellion wedi ei wneud, a bydd gwaith parhaus wedyn i wella ein gwasanaethau yn unol ag argymhellion AGC.

Adroddiadau ychwanegol ers Chwefror 2023

1. **Adroddiad Arolygu: Gwasanaethau Gofal Cartref Gwynedd - Pobl Hŷn, Byw â Chymorth a DERWEN**

Adroddiad lleol i Wynedd gan Arolygiaeth Gofal Cymru gyhoeddwyd 8 Gorffennaf 2022.

[Dolen i'r adroddiad ar wefan Arolygiaeth Gofal Cymru](#)

Hysbysiad(au) Gweithredu â Blaenoriaeth* yn codi o'r adroddiad –

Mae angen i'r darparwr:

- Sicrhau bod cyfathrebu effeithiol rhwng staff gofal a rheolwyr.
- Sicrhau bod cofnodion cyfathrebu yn cynnwys gwybodaeth bwysig o ran amserlenni.
- Sicrhau bod pobl yn cael eu cefnogi a'u gwirio wrth aros am gymorth gan weithwyr gofal iechyd proffesiynol, e.e. aros am ambiwlans.
- Sicrhau bod digon o staff ar gael i ddarparu cymorth i bobl pan fo angen.

*(Mae AGC yn ymateb i ddiffyg cydymffurfio â rheoliadau pan nodir canlyniadau gwael ar gyfer pobl, a/neu risg i lesiant pobl, drwy ddyroddi Hysbysiad(au) Gweithredu â Blaenoriaeth. Mae'n rhaid i'r darparwr gymryd camau brys i fynd i'r afael â hyn a gwneud gwelliannau. Pan fydd darparwyr yn methu cymryd camau blaenoriaeth erbyn y dyddiad targed, mae'n bosibl y byddwn yn uwchgyfeirio'r mater i Banel Gwella a Gorfodi.)

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion

Mae ystyriaeth lawn wedi ei roi i'r argymhellion a dderbyniwyd yn yr adroddiad. Mae'r argymhellion wedi eu trafod gan dîm rheoli'r Gwasanaeth, ac yn cael eu plethu i fewn i raglen waith ehangach y Gwasanaeth. Rydym o'r farn fod yr argymhellion a'r pwyntiau datblygol hyn yn hollbwysig i sicrhau ein bod yn darparu gofal o'r safon gorau posib, ac felly yn cynnal adolygiadau rheolaidd fel tîm rheoli'r Gwasanaeth i edrych ar gynnydd yn erbyn y gwaith.

Cynnydd yn erbyn yr Hysbysiad(au) Gweithredu â Blaenoriaeth

a) Sicrhau bod cyfathrebu effeithiol rhwng staff gofal a rheolwyr.

Mae sicrhau cyfathrebu effeithiol yn un o'n prif flaenoriaethau fel Gwasanaeth. Ers y cyfnod clo, rydym yn sicrhau erbyn hyn fod cylchoedd bro yn cael eu cynnal yn chwarterol yn ein is-ardaloedd, sicrhau fod staff yn derbyn sesiynau goruchwyliaeth wyneb i wyneb yn rheolaidd, ac yn cynnal sesiynau penodol i ddiweddarau staff o unrhyw ddatblygiadau o fewn y gwasanaeth.

Rydym hefyd wedi cymryd y cyfle i adolygu a diweddarau ein holiaduron gwasanaeth, ac wedi eu hanfon allan yng nghanol mis Gorffennaf er mwyn casglu adborth staff ynglŷn a'n trefniadau, gan roi'r cyfle iddynt rannu barn ac argymhellion gyda ni, a fydd yn cyfrannu tuag at ein hadroddiadau ansawdd.

Yn ogystal a hyn, rydym wedi bod yn cydweithio gyda'r Gwasanaeth Preswyl ac Adnoddau Dynol i sefydlu Fforwm Staff Preswyl a Dydd. Bwriad y fforwm ydi rhoi'r cyfle i'r staff leisio eu barn, mynegi pryderon neu ofyn am eglurder, a hynny drwy eu cynrychiolwyr ar y Panel. Rydym wedi derbyn enwau sydd yn awyddus i fod yn rhan o'r

fforwm, ac felly'r cam nesaf ydi sefydlu amserlen rheolaidd er mwyn cychwyn ar y trafodaethau.

b) Sicrhau bod cofnodion cyfathrebu yn cynnwys gwybodaeth bwysig o ran amserlenni.

Os yn briodol, rydym yn gwneud pob ymdrech i sicrhau ein bod yn rhannu amserlenni o fewn unrhyw gofnod cyfathrebu rydym yn cylchredeg gan ein Gwasanaeth.

c) Sicrhau bod pobl yn cael eu cefnogi a'u gwirio wrth aros am gymorth gan weithwyr gofal iechyd proffesiynol e.e., aros am ambiwlans.

Erbyn hyn, fel Gwasanaeth, rydym wedi datblygu canllawiau penodol i'n Cydlynwyr Gofal Cymunedol a'n Gweithwyr Gofal Cymunedol fod yn ei ddilyn er mwyn gallu cefnogi a gwirio unigolion wrth iddynt aros am gymorth gan weithiwr gofal iechyd proffesiynol e.e., aros am ambiwlans. Mae'r canllawiau yn cynnwys ffurflen asesu'r sefyllfa, rhestr wirio gyda camau penodol i'w dilyn, asesiad risg, a ffurflen gofnodi, er mwyn cofnodi unrhyw ddiweddariadau i'r sefyllfa.

Rydym wedi sicrhau fod ein Cydlynwyr Gofal Cymunedol yn deall y drefn a'r disgwyliadau drwy gynnal cyfarfodydd gyda hwy. Mae'r Gweithwyr Gofal Cymunedol wedi derbyn copi o'r ddogfennaeth sydd yn briodol iddynt hwy, ac mae sgysiau o fewn cylchoedd bro, a sgysiau goruchwyliaeth wedi eu trefnu gyda'r staff er mwyn rhoi'r cyfle iddynt drafod y drefn ymhellach, a gwirio unrhyw beth nad ydynt yn sicr ohono.

Rydym hefyd mewn trafodaethau gyda cwmni Galw Gofal iddynt fod yn ein cefnogi fel gwasanaeth yn ystod y cyfnod sydd tu allan i'n horiau gweithredu ni. Y bwriad ydi byddwn yn gallu gofyn i'r cwmni fod yn cynnal galwadau gwirio llesiant yr unigolion os ydynt yn gorfod aros am gymorth am gyfnodau hir, a'u bod yn gallu cadw cysylltiad gyda'r gwasanaeth ambiwlans er mwyn derbyn diweddariad o'r sefyllfa.

d) Sicrhau bod digon o staff ar gael i ddarparu cymorth i bobl pan fo angen.

Fel gwasanaeth, mae prinder staff yn parhau i fod yn heriol ar hyn o bryd. Yn ddiweddar, cynhaliwyd adolygiad o swydd ddisgrifiad Gweithwyr Gofal Cymunedol a arweiniodd at gynnydd yn eu graddfa cyflog. Rydym hefyd yn parhau i weithredu o fewn gofynion y Prosiect Gofal Cartref sydd yn edrych ar ail fodelu ein ffordd o ddarparu gwasanaeth i unigolion. Mae hyn yn cynnwys edrych ar batrwm gwaith y Gweithwyr Gofal a chynnig cydbwysedd gwell o ran gwaith ac amser hamdden iddynt. Rydym hefyd yn cydweithio gyda'n Swyddog Marchnata a Datblygu Gyrfaoedd Gofal, ac yn edrych ar ddatblygu cynlluniau megis Profiad Gwaith, ac wedi ceisio denu staff drwy Gynllun Prentisiaethau Corfforaeth y Cyngor hefyd.

Serch hynny, mae recriwtio yn parhau i fod yn heriol iawn, ac rydym dal angen cynyddu niferoedd ein staff ar draws y Sir.

Casgliad:

Wedi ei gwblhau – gwaith parhaus.

Amserlen:

Mae'r materion hyn bellach yn derbyn sylw fel rhan o raglen waith arferol y Gwasanaeth.

2. Trefniadau ar gyfer ymateb i Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021
[Cyngor Gwynedd – Trefniadau ar gyfer ymateb i Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau \(Cymru\) 2021 | Audit Wales](#)

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad:

- i) Cadarnhau a gweithredu ei gynlluniau ar gyfer cwblhau asesiad perfformiad y panel allanol.
- ii) Cwblhau'r broses o baratoi a mabwysiadu Strategaeth Cyfranogi.
- iii) Diweddariad ar y Cynllun Deisebau.
- iv) Diweddariad ar recriwtio'r holl aelodau lleyg angenrheidiol.
- v) Trefniadau darparu hyfforddiant i aelodau'r Pwyllgor.
- vi) Ar lefel rhanbarthol Gogledd Cymru, cadarnhau'r trefniadau craffu, pwerau benthyg a statws TAW y Cyd-bwyllgor Corfforedig

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion:

- i) Trafodaeth gychwynnol wedi ei chynnal hefo CLILC ynghylch yr amserlen posibl a thrafodaeth wedi ei chynnal yn y Grŵp Llywodraethu mewnol.

Bwriad i gynnal trafodaeth bellach yn y Grŵp Llywodraethu wedi bod trwy'r broses hunan asesu ar gyfer 22/23 er mwyn cyflwyno argymhellion ac amserlen arfaethedig i'r Tîm Arweinyddiaeth ar gyfer cwblhau'r asesiad gan banel.

- ii) Cynhaliwyd ymgynghoriad cyhoeddus ar y Strategaeth Cyfranogiad ym mis Ionawr 2023 er mwyn sicrhau mewnbyn y cyhoedd.

Adroddir ar ganlyniadau'r ymgynghoriad i'r Cabinet ar 14/02 gan ofyn iddynt argymhell y strategaeth i'r Cyngor Llawn. Mae bwriad cyflwyno'r Strategaeth i gyfarfod y Cyngor Llawn ar 2il o Fawrth, 2023.

- iii) Bu l'r Cyngor Llawn fabwysiadu Cynllun Deisebau yn ei gyfarfod ar y 1af o Ragfyr 2022. Rydym nawr wrthi'n mynd drwy'r camau ymarferol ar gyfer trefniadau gweinyddu cyn cyhoeddi ar y safle we. Mae'r Cynllun yn ymarferol weithredol.

- iv) Y Cyngor Llawn wedi cymeradwyo penodiad 5ed aelod lleyg ar 1 Rhagfyr 2022. Mae un sedd aelod lleyg yn parhau'n wag a byddwn yn anelu i lenwi hon yng nghyfarfod y Cyngor ar 2 Mawrth 2023.

- v) Mae hon yn raglen syn parhau i esblygu. Yr aelodau wedi derbyn hyfforddiant gan yr Ombwdsmon yn Tachwedd 2022 ac ymgynghorwyr trysorlys yn Ionawr 2023. Mae cyfres o benawdau yn cael eu datblygu ar hyn o bryd.

- vi) Mae gwybodaeth wedi ei rannu yn rhanbarthol ynglŷn a'r trefniadau craffu statudol ar gyfer y CBC. Wrth baratoi ar gyfer trosglwyddo y Cynllun Twf a

chwblhau Cyfansoddiad y CBC bydd y model craffu rhanbarthol yn cael ei adnabod a'i gytuno gyda'r Cynghorau.

Mae Llywodraeth Cymru mewn trafodaethau gyda Llywodraeth y DU i gytuno ar fanylion newidiadau amrywiol i ddeddfwriaeth y DU i gefnogi'r 4 CBC drwy Orchymyn Adran 150, gan gynnwys mewn perthynas â statws trethiant y CJC. Mae Gorchymyn A150 drafft wedi'i baratoi a bwriedir ei osod gerbron Senedd San Steffan yn gynnar yn 2023. Yn amodol ar gytundeb, byddai'r newidiadau i ddeddfwriaeth y DU yn cael eu gwneud erbyn diwedd y flwyddyn ariannol gyfredol.

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella:

- i) Trafodaeth wedi ei chynnal yn y Tîm Rheoli a'r Tîm Arweinyddiaeth yn ystod mis Mehefin gyda'r bwriad o gyflwyno argymhelliad i'r Cyngor/Cabinet (yn ddibynol ar gadarnhad elfennau cyfansoddiadol o ran sefydlu trefniadau ar gyfer Panel) yn yr Hydref ein bod yn cynnal asesiad gan Banel yn Hydref 2024.
- ii) Mabwysiadwyd y Strategaeth Gyfranogiad gan y Cyngor yn ei gyfarfod ar yr 2il o Fawrth 2023.
- iii) Bu i'r Cyngor Llawn fabwysiadu Cynllun Deisebau yn ei gyfarfod ar y 1af o Ragfyr 2022.
- iv) Un sedd aelod lleyg yn parhau'n wag felly bydd ymdrech i lenwi'r sedd.
- v) Bwriedir gofyn am benderfyniad y Pwyllgor yn ystod tymor yr hydref mewn perthynas â chynnal hunanasesiad yn unol â chanllawiau CIPFA. Bydd hyn yn gyfle i adnabod anghenion hyfforddiant penodol sy'n ychwanegol i'r hyn sydd eisoes wedi ei raglennu.
- vi) Mae gwybodaeth wedi ei rannu yn rhanbarthol ynglŷn a'r trefniadau craffu statudol posib ar gyfer Cyd-bwyllgor Corfforedig y Gogledd (CBC). Wrth baratoi ar gyfer trosglwyddo y Cynllun Twf a chwblhau Cyfansoddiad y CBC bydd y model craffu rhanbarthol yn cael ei adnabod a'i gytuno gyda'r Cynghorau a'r CBC. Gwnaethpwyd y Gorchymynion angenrheidiol i gyfarch y materion a TAW a mynediad i fenthyciadau ar gyfer y CBC ar y 1af o Ebrill 2023.

Casgliad:

Ar waith

Amserlen:

Rhagwelir y bydd yr argymhellion wedi eu cwblhau erbyn diwedd 2023/24.

RHAN 2 – adroddiadau cenedlaethol neu gyffredinol sy'n berthnasol i Lywodraeth Leol

1. Darparu Gwasanaeth Llywodraeth Lleol i Gymunedau Gwledig: Trosglwyddo Asedau Cymunedol

Adroddiad Cenedlaethol gan Archwilio Cymru a gyhoeddwyd Rhagfyr 2018

[Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru](#)

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad –

1. Mae angen i awdurdodau lleol wneud mwy i sicrhau bod y broses o Drosglwyddo Asedau Cymunedol yn symlach ac yn fwy deniadol, helpu i feithrin gallu Cynghorau Cymuned a Thref, rhoi rhagor o arweiniad iddynt o ran sicrhau cyllid, a gofalu eu bod yn cefnogi modelau datblygu cymunedol eraill, er enghraifft mentrau cymdeithasol sy'n cefnogi gwerth cymdeithasol a chyfranogiad dinasyddion. At hynny, rydym yn argymhell bod awdurdodau lleol yn monitro ac yn cyhoeddi nifer yr achosion o Drosglwyddo Asedau Cymunedol ac yn mesur effaith gymdeithasol trosglwyddiadau o'r fath.
2. Mae gan awdurdodau lleol gyfle sylweddol i ddarparu gwell help a chymorth, a hynny mewn modd mwy amlwg, cyn, yn ystod, ac ar ôl y broses o drosglwyddo asedau cymunedol. Down i'r casgliad bod yna gryn le i wella'r gwaith cynllunio busnes a pharatoi ar gyfer trosglwyddo asedau cymunedol, yn ogystal â'r ôl-ofal. Rydym yn argymhell bod awdurdodau lleol yn gwneud y canlynol:
  - nodi rôl trosglwyddo asedau cymunedol wrth sefydlu canolfannau cymunedol, rhwydweithiau arbenigedd a chlystyrau o wasanaethau cynghori ac atal;
  - gweithio gyda chynghorau tref a chymuned i feithrin eu gallu i ymgymryd â rhagor o gynlluniau Trosglwyddo Asedau Cymunedol;
  - nodi'r asedau sy'n addas i gael eu trosglwyddo, ac egluro'r hyn y mae angen i'r awdurdod ei wneud i'w galluogi i gael eu trosglwyddo;
  - sicrhau bod eu polisïau o ran Trosglwyddo Asedau Cymunedol yn cwmpasu'r canlynol yn ddigonol: ôl-ofal, cefnogaeth hirdymor, cymorth ôl-drosglwyddo, cyfeirio at fynediad at gyllid, a rhannu'r dysgu ynghylch yr hyn sy'n gweithio'n dda; a
  - cefnogi arweinyddiaeth yn y gymuned trwy ddatblygu rhwydweithiau o ddiddordeb a hyfforddiant, ac annog unigolion i wirfoddoli.

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion

Mae Cyngor Gwynedd ar hyn o bryd yn gweithio ar greu Cynllun Adfywio newydd ar gyfer y sir. Mae'r sir wedi ei rhannu i 13 ardal a bydd cynllun ardal leol yn cael ei baratoi ar gyfer pob un o'r 13 ardal. Fel rhan gychwynnol y cynllun rydym wedi ymgynghori gyda grwpiau cymunedol gweithredol a chynghorau cymuned a thref er mwyn canfod barn ar y themâu sy'n bwysig i gymunedau a sut gellir adeiladu ar fodel o gydweithio er mwyn gweithredu ar y blaenoriaethau hynny. Mae hyn yn blethiant o nifer o wahanol ymgynghoriadau trawsadrannol sydd yn digwydd. Rydym hefyd yn ystod 2022 wedi agor yn ymgynghoriad allan i'r cyhoedd yn ehangach, gyda'r ymgynghoriad ar agor rhwng Mawrth a diwedd Mehefin 2022, a derbyniwyd dros 3,600 o holiaduron sydd wedi eu cofnodi a'u dadansoddi. Mae adroddiadau ar gyfer pob un o'r 13 ardal adfywio lleol wedi eu paratoi er mwyn crynhoi'r sylwadau a dderbyniwyd. Yn ystod mis Medi a Hydref 2022, trefnwyd gweithdai gyda sefydliadau lleol ym mhob un o'r 13 ardal adfywio lleol. Pwrpas y gweithdai oedd

adrodd yn ôl ar ganlyniadau'r gwaith ymgysylltu, gan roi sylw i flaenoriaethau lleol. Roedd y gweithdai hefyd yn gyfle i ystyried a thrafod prosiectau lleol a chychwyn ar y gwaith o lunio cynlluniau gweithredu. Cwblhawyd cynlluniau adfywio lleol (drafft) yn ystod Chwefror/Mawrth 2023 ar gyfer pob ardal unigol. Yn ystod mis Mai a Mehefin 2023 trefnwyd cyfres o weithdai pellach yn yr ardaloedd lleol er mwyn ystyried a thrafod y cynlluniau gweithredu drafft gan roi cyfle i'r cymunedau ychwanegu a chadarnhau cynlluniau lleol. Y camau nesaf a fydd yn digwydd yn ystod yr Hydref fydd sefydlu partneriaethau gweithredu lleol a rhannu'r cynlluniau gydag adrannau eraill y Cyngor er mwyn sicrhau bod y cynlluniau yn cynnwys unrhyw gynlluniau adrannol fydd yn digwydd ar draws cymunedau'r sir.

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella

Yn hanesyddol mae'r Adran Economi o fewn y Cyngor wedi gwneud llawer o waith o ran trosglwyddo asedau i Gyngorau Cymuned, Mentrau a Grwpiau Cymunedol. Rydym yn gweithio gyda sawl Cyngor Cymuned /Tref , grŵp neu fenter cymunedol i feithrin eu gallu i ymgymryd a rhagor o gynlluniau Trosglwyddo Asedau Cymunedol, gyda sawl cynllun ar y gweill ar hyn o bryd. Rydym yn rhagweld bod y gwaith o ddatblygu'r cynlluniau ardal yn fodd o uchafu y nifer o asedau boed yn adeilad neu dir sydd yn cael ei drosglwyddo i reolaeth gymunedol ar gyfer budd cymunedol, ac yn fodd o ddatblygu mwy o ddiddordeb ac anogaeth cymunedol i gymryd rheolaeth o asedau er budd eu cymunedau. Byddwn yn parhau i gefnogi grwpiau i gryfhau capasiti o fewn cymunedau i adnabod cyfleoedd a chefnogi i adnabod ffynonellau ariannu ar gyfer cynlluniau busnes a sicrhau cynllun hyfyw.

Casgliad

Ar waith.

Amserlen

Rydym yn rhagweld y bydd y camau gweithredu er mwyn ateb i'r argymhellion wedi eu cwblhau erbyn Mawrth 2024.

2. Taliadau Uniongyrchol ar gyfer Gofal Cymdeithasol i Oedolion

Adroddiad cenedlaethol gan Archwilio Cymru gyhoeddwyd ym mis Ebrill 2022

[Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru](#)

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad

Yn rhan 1, mae'r adroddiad yn argymhell bod awdurdodau lleol:

- Yn adolygu gwybodaeth gyhoeddus gan drafod gyda defnyddwyr gwasanaethau a gofalwyr i sicrhau ei bod yn eglur, yn gryno ac yn egluro'n llawn yr hyn y mae angen iddynt ei wybod am Daliadau Uniongyrchol.
- Yn gwneud gwaith hyrwyddo ychwanegol i annog pobl i ddefnyddio Taliadau Uniongyrchol.
- Yn sicrhau bod gwasanaethau eiriolaeth yn cael eu hystyried ar y pwynt cyswllt cyntaf i roi cyngor annibynnol ynghylch Taliadau Uniongyrchol i ddefnyddwyr gwasanaethau a gofalwyr.

- Yn sicrhau bod gwybodaeth am Daliadau Uniongyrchol ar gael yn y drws blaen i ofal cymdeithasol a'u bod yn cael eu cynnwys yn y drafodaeth gychwynol am yr opsiynau o ran gofal sydd ar gael i ddefnyddwyr gwasanaethau a gofalwyr.
- Yn darparu hyfforddiant ar gyfer gweithwyr cymdeithasol ar Daliadau Uniongyrchol i sicrhau eu bod yn deall eu potensial yn llawn ac yn teimlo'n hyderus yn eu hyrwyddo i ddefnyddwyr gwasanaethau a gofalwyr.

Yn rhan 2:

- Yn cydweithio i ddatblygu Cynllun Recriwtio a Chadw ar y cyd ar gyfer Cynorthwywyr Personol.
- Yn egluro disgwyliadau polisi mewn iaith glir, hygyrch ac yn nodi: yr hyn y gall Taliadau Uniongyrchol dalu amdano; sut y mae prosesau ymgeisio ac asesu, graddfeydd amser a phrosesau adolygu'n gweithio; sut y bydd monitro taliadau uniongyrchol a'r gwaith papur sy'n ofynnol i wirio taliadau'n gweithio; sut y bydd arian nas defnyddiwyd yn cael ei drin a pha un a ellir ei fancio; a sut i weinyddu a rheoli cyllidebau cyfun.

Yn rhan 3:

- Yn cydweithio i sefydlu system i werthuso Taliadau Uniongyrchol yn llawn a honno'n system sy'n cofnodi pob elfen o'r broses – gwybodaeth, hyrwyddo, asesu, rheoli a gwerthuso effaith ar lesiant ac annibyniaeth.
- Cyhoeddi gwybodaeth am berfformiad yn flynyddol ar gyfer pob elfen o Daliadau Uniongyrchol i'w gwneud yn bosibl cael golwg system gyfan ar y modd y cânt eu darparu ac o'u heffaith i gefnogi gwelliant.

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion

Adroddiad mewn ymateb i fater cenedlaethol yw hwn, felly does dim argymhellion penodol i Wynedd. Serch hynny, mae'r argymhellion wedi eu cysidro gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, ac yn cael eu gweithredu arnynt. Rydym fel Adran yn llawn ymwybodol fod defnydd taliadau uniongyrchol Gwynedd yr isaf yng Nghymru, ac mae hyn yn derbyn sylw.

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella

Rhan 1:

Mae'r gwaith o adolygu'r wybodaeth gyhoeddus a'r deunydd sydd ar gael ar gyfer taliadau uniongyrchol yn parhau, yn ogystal a datblygu hyfforddiant i weithwyr cymdeithasol.

Rydym wedi cael trafodaethau gyda defnyddwyr gwasanaeth, gofalwyr a cynorthwywyr personol ynglŷn a'r gwasanaeth a'u cynnwys yn yr adolygiad.

Mae angen i ni fod yn glir beth sy'n cael ei gynnig o ran cefnogaeth/gwasanaeth cyflogres cyn datblygu fersiynau gorffenedig o'r deunyddiau a darparu hyfforddiant ayyb. Disgwylir bydd hyn wedi cwblhau erbyn ddiwedd Rhagfyr 2023.

Rhan 2:

Nodwyd y tro diwethaf fod materion rhwystredig wedi codi wrth weithio gyda cwmni allanol sydd yn darparu y gwasanaeth cefnogi taliadau uniongyrchol ar ein rhan ar hyn o bryd.

Mae'r problemau gyda'r gwasanaeth wedi parhau, ac wedi arwain at nifer o gwynion a rhwystredigaeth gan unigolion sy'n derbyn taliadau uniongyrchol. Mae dyfodol y gwasanaeth yma wrthi'n cael ei adolygu, a bydd eglurder ar y ffordd ymlaen erbyn diwedd Awst 2023.

Rhan 3:

O ganlyniad i'r problemau gyda'r gwasanaeth taliadau uniongyrchol ar hyn o bryd a'r diffyg defnydd o daliadau uniongyrchol, mae grŵp wedi ei sefydlu i gael golwg system gyfan ar y gwasanaeth, gyda mewnbwn ymgynghorwyr Vanguard. Yn ogystal ag edrych ar y system gyfan, yr wybodaeth sydd ar gael, sut mae taliadau uniongyrchol yn cael eu hyrwyddo ayyb, mae'r grŵp wedi bod yn edrych ar ein opsiynau o ran cynnal y gwasanaeth cefnogi taliadau uniongyrchol. Un opsiwn sydd wedi ei gysidro ydi mewnoli'r gwasanaeth cefnogi taliadau uniongyrchol. Bydd argymhellion y grŵp wedi gweithredu arnynt yn llawn erbyn diwedd Rhagfyr 2023 fan hwyraf.

Casgliad

Ar waith

Amserlen

Rydym yn rhagweld y bydd y camau gweithredu er mwyn ateb i'r argymhellion wedi eu cwblhau erbyn diwedd Rhagfyr 2023.

3. Amser am newid – Tlodi yng Nghymru

Adroddiad Cenedlaethol gan Archwilydd Cyffredinol Cymru Tachwedd 2022

[Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru](#)

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad –

Argymhelliad 2

Strategaethau, targedau ac adroddiadau ar berfformiad lleol ar gyfer mynd i'r afael â thlodi a'i leddfu

Ym Mharagraffau 2.13 – 2.23 a Pharagraffau 3.33 – 3.35 rydym yn amlygu bod cynghorau a phartneriaid wedi blaenoriaethu gwaith ar dlodi, ond bod y cymysgedd o ddulliau a thirwedd cyflawni gymhleth yn golygu bod uchelgeisiau, ffocws, camau gweithredu a blaenoriaethau'n amrywio'n eang. Rydym yn tynnu sylw at y ffaith bod gwerthuso gweithgarwch a'r modd yr adroddiad ar berfformiad hefyd yn amrywiol gyda llawer o fylchau. Rydym ni'n argymhell bod y cynghorau'n defnyddio eu Cynlluniau Llesiant i roi ffocws cynhwysfawr ar fynd i'r afael â thlodi i gydlynu eu hymdrechion, diwallu anghenion lleol a chefnogi'r targedau a'r camau gweithredu yn y cynllun cenedlaethol diwygiedig. Dylai hyn:

- gynnwys camau gweithredu lleol CAMPUS gyda mwy o bwyslais ar atal;
- cynnwys cynllun adnoddau manwl ar gyfer oes y strategaeth;
- cael ei ddatblygu gydag ymwneud gan bartneriaid eraill yn y sector cyhoeddus, y trydydd sector, a'r rhai sydd â phrofiad o dlodi;
- cynnwys set gadarn o ddangosyddion a mesurau canlyniadau cyson i gynyddu dealltwriaeth am dlodi yn lleol; a

- bod yn destun adroddiadau cyhoeddus blynyddol er mwyn gallu bod â golwg system gyfan ar dlodi'n lleol i helpu i wella'r broses gyflawni a chymorth.

Argymhelliad 5

Mapio profiadau i greu gwasanaethau cynhwysol i bobl mewn tlodi

Ym Mharagraffau 3.2 – 3.6 rydym yn tynnu sylw at y ffaith bod pobl mewn tlodi yn aml mewn argyfwng, yn ymdrin â materion personol a materion sy'n llawn straen, ond maent yn aml yn ei chael hi'n anodd cael gafael ar gymorth gan gynghorau oherwydd y ffordd y caiff gwasanaethau eu dylunio a'u darparu. Rydym yn argymhell bod cynghorau'n gwella eu dealltwriaeth am 'brofiad personol' eu trigolion trwy eu cynnwys mewn modd ystyrlon wrth wneud penderfyniadau gan 'fapio profiadau' a/neu ddefnyddio 'Comisiynau'r Gwirionedd am Dlodi' i adolygu a gwella hygyrchedd gwasanaethau'r cyngor a'r defnydd ohonynt.

Argymhelliad 7

Symleiddio a gwella gwasanaethau ymgeisio a gwybodaeth i bobl mewn tlodi

Ym Mharagraffau 3.15 a 3.16 rydym yn nodi nad yw'r un cyngor wedi creu un porth i mewn i wasanaethau. O ganlyniad, mae'n rhaid i bobl gwblhau ffurflenni cais lluosog sy'n aml yn cofnodi'r un wybodaeth wrth wneud cais am wasanaethau tebyg. Rydym yn amlygu, er ei bod yn bwysig eu bod yn cydymffurfio â'r ddeddfwriaeth diogelu data berthnasol, bod angen i gynghorau hefyd rannu data er mwyn sicrhau bod dinasyddion yn cael gwasanaethau effeithlon ac effeithiol. Rydym yn argymhell y dylai cynghorau:

- i. sefydlu safonau data a dull codio corfforaethol y mae pob gwasanaeth yn eu defnyddio ar gyfer eu data craidd;
- ii. cynnal archwiliad i ganfod pa ddata sy'n cael ei gadw gan wasanaethau a nodi unrhyw achosion o ddyblygu cofnodion a cheisiadau am wybodaeth;
- iii. creu cyfrif cwsmer integredig canolog fel porth i wasanaethau;
- iv. cynnal archwiliad data i ddarparu hyfforddiant diweddar i reolwyr gwasanaethau i sicrhau eu bod yn gwybod pryd y gallant ac na allant rannu data a pha ddata y gallant ac na allant ei rannu; ac
- v. adolygu a diweddarau protocolau rhannu data er mwyn sicrhau eu bod yn cynorthwyo gwasanaethau i gyflawni eu cyfrifoldebau rhannu data.

Argymhelliad 8

Cydymffurfio â'r ddyletswydd economaidd-gymdeithasol

Ym Mharagraffau 3.27 i 3.32 rydym yn nodi, er bod pob cyngor yn cynnal rhyw fath o asesiad i bennu effaith economaidd-gymdeithasol debygol dewisiadau a phenderfyniadau polisi, bod dulliau'n amrywio ac nad ydynt bob amser yn effeithiol. Rydym ni'n argymhell bod cynghorau yn adolygu eu hasesiadau effaith integredig neu ddogfennau cyfwerth er mwyn:

- sicrhau eu bod yn defnyddio data perthnasol, cynhwysfawr a chyfredol (dim byd dros 12 mis oed) i ategu dadansoddiad;
- sicrhau bod asesiadau effaith integredig yn casglu gwybodaeth am:
  - weithgarwch cynnwys sy'n nodi'r rhai y mae'r gwasanaeth wedi ymgysylltu â hwy wrth benderfynu ar ei bolisi strategol megis partneriaid, defnyddwyr gwasanaethau a'r rhai y mae'n cydgynhyrchu â hwy;

- yr effaith gronnu/camau lliniaru i sicrhau bod yr asesiad yn ystyried materion yn eu cryswth a sut mae'n cysylltu ar draws gwasanaethau a ddarperir ar draws y cyngor;
- sut y bydd y cyngor yn monitro ac yn gwerthuso'r effaith ac yn cymryd camau cywiro; a
- chynllun gweithredu sy'n nodi'r gweithgareddau y bydd y Cyngor yn eu cyflawni o ganlyniad i'r Asesiad Effaith Integredig

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion

Argymhelliad 2

Penderfynodd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus y dylid canolbwyntio ar y meysydd hynny lle mae angen cydweithio ynddynt er mwyn gwneud gwir wahaniaeth. Ar ôl dadansoddi'r prif negeseuon a ddaeth i'r amlwg yn yr Asesiad Llesiant ac ystyried casgliadau ymchwil ac asesiadau eraill maent wedi blaenoriaethu tloidi fel un o tri maes penodol i ganolbwyntio arno er mwyn gwireddu'r weledigaeth yma. Mae'r amcan wedi ei eirio fel a ganlyn yn drafft ymgynghorol y Cynllun Llesiant 2023-28:

Amcan Llesiant 1: Rydym am weithio gyda'n gilydd i liniaru effaith tloidi ar lesiant ein cymunedau

Mae'r Cynllun Llesiant hefyd yn gosod yr uchelgais sydd tu cefn i'r amcan fel a ganlyn: Byddwn yn datblygu dealltwriaeth fanwl o sut mae tloidi yn effeithio ar ein hardaloedd ac yn ceisio sicrhau bod y gwaith sy'n digwydd yn y maes ar draws y cyrff cyhoeddus yn fwy effeithiol er mwyn lliniaru effaith hirdymor tloidi. Byddwn yn ceisio cael dealltwriaeth fanwl o'r goblygiadau o fyw mewn tloidi yn ein gwahanol ardaloedd. Byddwn yn parhau i ddatblygu'r Asesiadau Llesiant i gael darlun manwl o ble mae'r diffyg mynediad at wasanaethau yn fwy heriol oherwydd tloidi.

Mae'r Cynllun Llesiant - sy'n cynnwys yr Amcan Tloidi - bellach wedi ei fabwysiadu gan y 5 aelod statudol o'r Bwrdd a cafodd ei gyhoeddi yn yr Eisteddfod Genedlaethol fis Awst.

Argymhelliad 5

Dros y 12 mis diwethaf rydym wedi ymgysylltu gyda nifer fawr o bobl sydd mewn tloidi ac yn cysylltu gyda gwasanaethau'r cyngor pan maent mewn argyfwng. Ar hyn o bryd rydym yn blaenoriaethu delio gyda'r argyfwng (boed yn dalebau am fwyd, tanwydd neu hanfodion) a pan fo amser neu amgylchiadau yn caniatáu rydym yn dilyn i fyny gyda nifer o'r unigolion hynny i gasglu adborth. Rydym hefyd wedi cwblhau gwaith yn deall profiadau pobl Gwynedd o fwy mewn tloidi, nad ydynt o reidrwydd yn ymgysylltu gyda gwasanaethau ar hyn o bryd er mwyn deall y rhwystrau maent yn eu wynebu – rydym wedi defnyddio y negeseuon hynny i lunio ein cynllun cyfathrebu, adolygu rhai o'n trefniadau ac i siapio ein rhaglen waith dymor byr i ymateb i'r argyfwng costau byw. Mae trigolion wedi dweud wrthym bod cael gafael ar y wybodaeth ddiweddaraf or holl gymorth sydd ar gael mewn un lle yn ddefnyddiol ac felly mae ein gwefan Help gyda Costau Byw yn cael ei chynnal ai diweddarau yn rheolaidd gyda'n gwybodaeth ein hunain a'n partneriaid; mae trigolion hefyd wedi dweud wrthym fod angen iddynt gysylltu gyda mwy nag un gwasanaeth a drwy ddulliau arferol megis dros y ffon, ymweld a swyddfeydd yn anodd, felly rydym wedi trefnu cyfres o ddigwyddiadau ar y cyd gyda'n partneriaid yn mynd a gwasanaethau i neuaddau pentref ac ati drwy'r sir.

Argymhelliad 7 -

Mae nifer o'r materion yma unai eisoes yn eu lle, neu mae cynlluniau eisoes ar waith i'w gweithredu fel rhan o Gynllun Gwybodaeth presennol y Cyngor a fabwysiadwyd gan y Cabinet yn Ionawr 2021.

Mae gweddill y materion yn cael ystyriaeth gan y gwahanol is-grwpiau sy'n rhan o lunio Strategaeth Ddigidol newydd y Cyngor, a bwriedir i'r Strategaeth honno gael ei chwblhau a'i mabwysiadu yn ystod hydref 2023.

Argymhelliad 8 –

Mae Cyngor Gwynedd yn rhan o Rwydwaith Cydraddoldeb Sector Gyhoeddus Gogledd Cymru. Mae aelodau RhCSGGC (y 6 sir, BIPBC, Parc Cenedlaethol Eryri, Heddlu Gogledd Cymru, y Gwasanaeth Tân ac Achub a'r Gwasanaeth Ambiwlans) wedi defnyddio eu harbenigedd a gwybodaeth, a chreu twlsyn integredig sy'n cynnwys cydraddoldeb, y ddyletswydd economaidd-gymdeithasol, y Gymraeg a hawliau dynol. Dilynwyd canllawiau Llywodraeth Cymru a'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol a derbyniwyd mewnbwn gan swyddfeydd y Comisiwn hwnnw a Chomisiynydd yr Iaith. Bwriad y twlsyn ydi hwyluso gwaith partneriaethol (trwy gael un ffurflen cydnabyddedig) a hefyd er mwyn defnydd y mudiadau unigol. Mae nifer o Aelodau RhCSGGC yn defnyddio fersiwn ohono. Rydym ni wedi ei addasu ychydig ac yn y broses o'i fabwysiadu fel ein templed newydd ar ffurf electroneg. Mae'r templed yn cael ei beilota ar hyn o bryd. Disgwylir y bydd TG wedi gorffen y gwaith er mwyn ei gael yn weithredol erbyn y flwyddyn ariannol newydd. I gydfynd gyda hyn rydym yn paratoi adnodd fydd yn cynnwys y data mwyaf perthnasol, cynhwysfawr a chyfredol. Mae sicrhau ymgysylltiad yn ran pwysig o'r cwestiynau yn y twlsyn ac mae rhestr o fudiadau ar gael. Mae angen monitro'r asesiad yn aml ac mae'r twlsyn yn cynnwys cwestiwn er mwyn cynnwys cynllun gweithredu.

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella

Cyhoeddwyd yr Adroddiad hwn fis Tachwedd, ac mae rhai argymhellion eisoes wedi eu cyflawni (adroddwyd i'r Pwyllgor fos Chwefror) a diweddariad ar y gweddill wedi eu nodi uchod.

Casgliad

Ar waith

Amserlen

Yn cael ei datblygu ar hyn o bryd.

4. **Asesiadau o'r effaith ar gydraddoldeb: mwy nag ymarfer blwch ticio?**

Adroddiad Cenedlaethol gan Archwilydd Cyffredinol Cymru Medi 2022
[Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru](#)

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad –

Argymhelliad 1

Egluro cwmpas y ddyletswydd i asesu effaith polisïau ac arferion

Mae lle i ddrysu ynghylch pa fath o bolisïau ac arferion y mae'n rhaid iddynt fod yn destun asesiad o'u heffaith ar ddyletswydd cydraddoldeb y sector cyhoeddus. Dylai Llywodraeth Cymru egluro ei dehongliad o'r ddyletswydd, gan gynnwys a yw'n disgwyl i gyrff cyhoeddus ddefnyddio unrhyw brawf o gymesuredd a pherthnasedd a sut i wneud hynny

Argymhelliad 2

Creu darlun o sut olwg sydd ar asesiad effaith integredig da

Mae llawer o gyrff cyhoeddus yn cynnal asesiadau effaith integredig sy'n cynnwys ystyried y DCSC ochr yn ochr â dyletswyddau eraill. Ond mae'r arfer yn anghyson ac yn aml yn cynnwys coladu nifer o asesiadau mewn un lle, yn hytrach na'u bod wir wedi'u hintegreiddio, i helpu i sicrhau cymaint o'r manteision a fwriadwyd â phosibl yn sgil asesiadau effaith integredig, dylai Llywodraeth Cymru weithio gyda rhanddeiliaid allweddol sydd â buddiant yn y meysydd a gwmpesir yn gyffredin gan asesiadau effaith integredig a'r rhai sydd â phrofiadau byw, i rannu yr hyn a ddysgwyd a gweithio tuag at ddealltwriaeth gyffredin o sut olwg sydd ar asesiad effaith integredig da

Argymhelliad 3

Cymhwyso'r dyletswyddau cydraddoldeb i gydweithrediadau cyrff cyhoeddus a phartneriaethau

Mae tirwedd y sector cyhoeddus wedi newid ers cyflwyno'r DCSC a dyletswyddau penodol i Gymru, ac mae pwyslais cynyddol ar gynllunio a chyflawni cydweithredol. Dylai Llywodraeth Cymru adolygu a oes angen diweddarau rheoliadau penodol i Gymru i gwmpasu ystod ehangach o drefniadau cydweithredol a phartneriaeth. Mae'r rhain yn cynnwys byrddau gwasanaethau cyhoeddus, byrddau partneriaethau rhanbarthol a phartneriaethau eraill sy'n benodol i wasanaethau.

Argymhelliad 4

Adolygu dull presennol cyrff cyhoeddus o gynnal Asesiadau o'r Effaith ar Gydraddoldeb

Er bod enghreifftiau o arfer da sy'n gysylltiedig â chymau penodol o broses Asesu'r effaith ar Gydraddoldeb, mae gan bob corff cyhoeddus wersi i'w dysgu am eu dull cyffredinol. Dylai cyrff cyhoeddus adolygu eu dull cyffredinol o ymdrin ag Asesiadau o'r Effaith ar Gydraddoldeb gan ystyried canfyddiadau'r adroddiad hwn a'r canllawiau manwl sydd ar gael gan y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol ac ar y Tudalennau Arferion. Rydym yn cydnabod y gallai datblygiadau mewn ymateb i'n hargymhelliad arall ac adolygiad Llywodraeth Cymru o'r rheoliadau DCSC penodol i Gymru fod â goblygiadau ar gyfer y canllawiau presennol maes o law

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion

Mae'r argymhellion yma'n rai cyffredinol genedlaethol ac felly nid ydynt i gyd yn berthnasol i ni yng Nghyngor Gwynedd.

Argymhelliad 1 – mae hwn yn argymhelliad i Llywodraeth Cymru

Argymhelliad 2 – eto'n fater i'r Llywodraeth yn bennaf, ond dylid nodi fod aelodau Rhwydwaith Cydraddoldeb Sector Gyhoeddus Gogledd Cymru (RhCSGGC - y 6 sir, BIPBC, Parc Cenedlaethol Eryri, Heddlu Gogledd Cymru, y Gwasanaeth Tân ac Achub a'r Gwasanaeth Ambiwlans) wedi penderfynu defnyddio eu harbenigedd a gwybodaeth a chreu twlsyn integredig sy'n cynnwys cydraddoldeb, y ddyletswydd economaidd-gymdeithasol, y Gymraeg, a hawliau dynol. Dilynwyd canllawiau manwl y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol a derbyniwyd mewnbwn gan swyddfeydd y Comisiwn hwnnw a Chomisiynydd yr Iaith. Bwriad y twlsyn ydi hwyluso gwaith partneriaethol (trwy gael un ffurflen cydnabyddedig) a hefyd er mwyn defnydd y mudiadau unigol. Mae nifer o Aelodau RhCSGGC yn defnyddio fersiwn ohono. Rydym ni wedi ei addasu ychydig ac yn y broses o'i gael fel ein templed newydd ar ffurf electroneg. Bu oedi pellach gyda'r gwaith yma ond mae'r templed newydd yn cael ei beilota erbyn hyn.

Argymhelliad 3 – mater i'r Llywodraeth eto ond rydym yn RhCSGGC yn cynnig y drefn uchod ar gyfer gwaith partneriaethol.

Argymhelliad 4 – rydym eisoes wedi cydnabod fod gennym waith i'w wneud i wella'r drefn a dyna pam rydym wedi mabwysiadu'r templed newydd sydd wedi ei selio ar brofiad y mudiadau i gyd. Mae'r swyddogion cydraddoldeb wedi mynychu cyfarfod Ddigwyddiad Ymarfer Da Awdit Cymru ar 25 Ionawr i gael arweiniad a thrafodaeth ar y maes. Yn sgil y cyfarfod yna rydym yn credu ein bod ar y trywydd iawn gyda'r templed newydd ond byddwn yn barod i wneud unrhyw newidiadau pellach yn sgil newid yn yr arweiniad gan y Llywodraeth.

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella

Mae gwaith wedi ei wneud eisoes yn y maes yma cyn i ni dderbyn yr argymhellion ond byddwn yn gweithredu ymhellach fel yr esboniwyd uchod.

Casgliad

Ar waith

Amserlen

Rydym yn rhagweld y bydd y camau gweithredu er mwyn ateb i'r argymhellion wedi eu cwblhau erbyn diwedd Ebrill 2024, er, wrth gwrs, bydd angen monitro'n ofalus wedyn. Bydd hefyd angen gweld beth ddaw gan y Llywodraeth dan Argymhellion 1, 2 a 3.

Adroddiadau ychwanegol ers Chwefror 2023

5. Cyngor Gwynedd – Diweddariad ar Gynnydd Datgarboneiddio

Llythyr gan Archwilydd Cyffredinol Cymru Rhagfyr 2022

[Dolen i'r adroddiad ar wefan Archwilio Cymru](#)

Cynigion Gwella yn codi o'r adroddiad:

- A1 Dylai'r Cyngor sicrhau bod y camau lefel uchel yn ei gynllun datgarboneiddio:
- wedi'u blaenoriaethu yn seiliedig ar feini prawf clir, gan gynnwys effaith carbon ac ariannol;
  - yn cyd-fynd â'i Strategaeth Ariannol Tymor Canolig a'i Raglen Gyfalaf; ac
  - wedi'u hintegreiddio mewn cynlluniau busnes.
- A2 Dylai'r Cyngor ddatblygu cyfres gadarn o fetrigau i fesur ac adrodd ar y cynnydd ar ei daith ddatgarboneiddio.

Trywydd y drafodaeth ar yr argymhellion:

Argymhelliad 1

Mae datblygu prosiectau'r Cynllun-Argyfwng-Hinsawdd-a-Natur (CAHN), a monitro eu perfformiad, yn gyfrifoldeb ar y Bwrdd Hinsawdd a Natur (ac mae aelod o'r Pwyllgor Craffu Cymunedau yn eistedd arno). Ble mae angen buddsoddiad ariannol sylweddol i wireddu prosiectau yna mae cynllun busnes yn cael ei gyflwyno i gyfarfod o'r Cabinet er mwyn ei gymeradwyo a'i peidio – megis y Cynllun PV Gwedd 4 a'r Strategaeth Fflyd Werdd.

Mae rhai prosiectau wedi eu cynnwys yn y CAHN oherwydd bod gennym eisoes ddata sy'n dangos y byddant yn cael effaith gadarnhaol ar leihau allyriadau carbon neu gynyddu lefelau amsugno carbon. Os nag oes data ar gael, mae prosiectau wedi eu cynnwys oherwydd bod tystiolaeth ddigonol y bydd yn arwain at ganlyniad positif – ee. gosod pwyntiau gwefru mewn mannau cyhoeddus at ddefnydd trigolion Gwynedd. Er hynny, rydym yn mireinio ein prosesau mewnol o flaenoriaethu'r amserlen ar gyfer cychwyn a chyflawni prosiectau.

Argymhelliad 2

Mae'r Cyngor yn casglu data am ei allyriadau carbon a lefelau amsugno carbon a'u cyflwyno i Lywodraeth Cymru yn flynyddol gan ddilyn templed adrodd sy'n cael ei defnyddio gan y rhan fwyaf o sefydliadau cyhoeddus yng Nghymru.

Rydym yn gallu defnyddio'r data er mwyn mesur effaith nifer o'n cynlluniau yn ein Cynllun Argyfwng Hinsawdd a Natur – ee. defnydd ynni, allyriadau fflyd – ond mae'n anoddach profi'r cysylltiad gydag eraill – ee. annog teithio llesol ymysg trigolion ac ymwelwyr, meithrin a chynnal diddordeb trigolion ac ymwelwyr mewn materion ecolegol.

Cynnydd yn erbyn y cynigion gwella:

Argymhelliad 1

Mae'r cyngor wedi neilltuo £3M fel cyllideb refeniw tymor canolig er mwyn ariannu prosiectau yn y CAHN, a bydd £2.8M ychwanegol allan o reserfau'r Cyngor yn cael ei wario ar y Cynllun PV Gwedd 4 erbyn diwedd 2024/25, gan arwain at arbedion carbon a refeniw sylweddol. Mae amrywiol geisiadau grant am gyllid allanol hefyd wedi/am gael eu cyflwyno. Mae gwaith yn parhau i gostio rhai o'r prosiectau yn y CAHN felly byddwn yn adolygu ein cyllidebau yn flynyddol pan fydd y costau yn hysbys.

Mae'r gwaith o adolygu strategaethau, polisiâu a chynlluniau busnes y Cyngor ar y gweill, a bydd yn waith parhaus. Mae 50 o staff ac aelodau etholedig, gan gynnwys Aelodau Cabinet, wedi derbyn hyfforddiant llythrennedd carbon, ac fe fyddwn hefyd yn datblygu e-fodiwl hyfforddiant ar gyfer gweddill ein aelodau a staff erbyn yr hydref. Bydd hyn yn arwain at integreiddio egwyddorion cynaliadwyedd ac arbed carbon ar draws adrannau'r Cyngor. Mae gwaith penodol ar waith er mwyn gwella sut mae ein trefniadau caffael yn gallu lleihau allyriadau carbon ein cyflenwyr.

Argymhelliad 2

Rydym yn parhau i gyflwyno data am lefelau allyriadau ac amsugno carbon i Lywodraeth Cymru'n flynyddol. Byddwn hefyd yn cyhoeddi adroddiad blynyddol ar gynnydd ein CAHN yn yr hydref.

Derbyniwyd becyn gwybodaeth, neu 'toolkit' gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru er mwyn ceisio mesur yn well yr allyriadau carbon sy'n deillio o drefniadau caffael, ac rydym yn adolygu ein trefniadau caffael ar hyn o bryd gan ddefnyddio'r wybodaeth sydd yno. Rydym hefyd yn aros am becyn canllawiau gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru i fesur effaith carbon defnydd tir.

Mae gwaith ar y gweill yn fewnol hefyd i sefydlu gwaelodlin i fesur bioamrywiaeth, a gwaith wedi ei orffen i fesur effaith carbon gweithio o gartref, cymudo, a theithiau busnes.

Casgliad:

Ar waith

Amserlen:

Mae'r gwaith o fesur cost ariannol a charbon rhai o'r prosiectau yn y CAHN wedi eu cwblhau ond mae gwaith yn parhau ar y gweddill. Rydym yn adolygu costau a llwyddiant prosiectau yn gyson wrth i ni fonitro cynnydd felly mae'r gwaith o dan A1 hefyd yn waith parhaus.

Mae'n waith parhaus i asesu dulliau newydd o fesur gwerth carbon prosiectau, ac rydym yn cadw cysylltiad â datblygiadau yn y maes hwn gan Wasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru.